

בין יין לשמן.

המרא, יין, זיין, מזין, ומשום חשיבות זו קבעו לו נוסח ברכה לעצמו, אבל **משחא**, שמן, לא זיין.

מקשה הגמרא: וכי **משחא** לא זיין!?

והתנן: הנודר שלא יהנה מן המזון — מותר במים ובמלח.

והוינן בה: כיון שמשמע ממשנה זו שמים ומלח בלבד הוא דלא אקרי "מזון", הא כל מילי אקרי מזון, נימא תיהוי תיובתא דרב ושמואל דאמרי: אין מברכין כורא מיני מזונות אלא במאכלים העשויים מהמשת המינין של דגן בלבד, כי רק הם לבדם קרוים "מזון".

ואמר רב הונא ליישב קושיא זו: שאין המשנה בנדדים עוסקת במי שאסר על עצמו בנדר להנות מ"מזון", כי "מזון" כולל באמת רק את חמשת המינין בלבד וכדברי רב ושמואל.

אלא באומר: כל דבר הזן את האדם אסור עלי בקונם, ומשום כך הוא נאסר בכל חוץ ממים ומלח כי כל הדברים מלבדם מזינים את האדם במידה מסויימת אף שאינם קרויים "מזון".

חזרת הגמרא לענין שלפנינו ומקשה: **אלמא** נמצינו למדים ממשנה זו ש**משחא** זיין שהרי הנודר מכל דבר ש"זן" אסור בשמן זית, ומדוע אם כן לא תיקנו לשמן נוסח לעצמו כפי שתיקנו לזיין?

אלא מבארת הגמרא טעם אחר לחילוק שבין יין לשמן.

המרא סעיד, משביע, ומשום חשיבות זו קבעו לו נוסח ברכה לעצמו, ואילו **משחא** לא סעיד.

מקשה הגמרא: והמרא — מי סעיד?

והא רבא הוה שתי המרא כל מעלי יומא דפסחא [ערב חג הפסח] כי היכי דנגרריה ללביה [כדי לעורר תאבונן] ועל ידי כך ניכול מצה טפוי. הרי ששתיית היין אינה משביעה, אלא אדרבה, מעוררת התאבון.

מתרצת הגמרא: באופן שכמות היין היא טובא הריהו גריר [מעורר התיאבון], וזוהי הכמות שרבא שתה. אבל כשכמות היין היא פורתא הריהו סעיד, וכיון שיש ליין תכונה שסועד את הלב [בכמות מסויימת] תיקנו לו נוסח ברכה לעצמו⁽³²⁾.

שוב מקשה הגמרא: ומי סעיד היין כלל?

והכתיב (תהלים קד טו): "ויין — ישמח

32. כתבו התוספות (ד"ה טובא) שמסוגיתנו נמצינו למדים, שבערב פסח מותר לשתות יין רק בכמות מרובה [היינו ב' כוסות של רביעית או רוב רביעית (משנ"ב תע"א סק"ד), ועיין עוד בביאור הלכה (ר"ח ד"ה ברכת) וצ"ע]. משום שרק באופן זה היין גורר תאות האכילה ואינו משביע. ואולם הטור (סימן תע"א) מתיר

שהגמרא חזרה בה מהמבואר לעיל שמעלת היין הוא בזה ש"אישתני לעילויא". ואולם הנצי"ב בספרו מרומי שדה פירש שהגמרא רק מוסיפה שמלבד שהיין "אשתני לעילויא" — שמעלה זו קיימת גם בשמן — יש בו מעלה נוספת שהוא "מזין" בשונה משמן שאינו מזין. — ועיין בסמוך הערה 14.